

Docentenhandleiding bij de lesbrief: *De bevrijding van Roosendaal*

1. Voorwoord

Er is al zoveel geschreven over de Tweede Wereldoorlog en uiteraard wordt er ook in de schoolmethodes, of het nu om Memo, Sfinx, Sporen of een ander schoolboek gaat, aandacht besteed aan die grote gebeurtenis. Er wordt dan ook altijd even kort (in mijn ogen niet voldoende) stilgestaan bij de bevrijding en met name dat belangrijke onderdeel van de Tweede Wereldoorlog heeft me altijd gefascineerd. Al ging het alleen maar om de datum van 'onze' bevrijding, want 'wij' werden al veel eerder bevrijd dan het deel van Nederland boven de grote rivieren. Als kind al stelde ik mezelf de vragen waarom en hoe dat nu mogelijk was. Mijn ouders, maar vooral grootouders viel ik vaak lastig met dit soort vragen en 'gelukkig' werden de boeiende verhalen over de oorlog en bevrijding van West-Brabant dan weer in geuren en kleuren verteld. De betekenis van de twee bekende monumenten op de Kade en in de Parklaan was mij dan ook op jonge leeftijd al bekend. Het romantische beeld wat ik van die periode had is tegenwoordig wel genuanceerder, maar de geschiedenis boeit me nog steeds. Helaas zijn er steeds minder ooggetuigen die ons kunnen verhalen over de Tweede Wereldoorlog en de bevrijding. In mijn ogen een groot gemis, vooral voor onze leerlingen. Tot mijn spijt merk ik in de praktijk dat ook de betekenis van de hierboven genoemde monumenten niet meer bij alle leerlingen bekend is. Ik beseft dat die verhalen uit de eerste hand van mijn grootouders niet alleen voor mij als kind belangrijk waren, maar dat zij ook een zeer waardevolle bron betekenen voor de geschiedenis. Hoe kunnen we deze geschiedenis bewaren voor ons nageslacht? Wie vertelt de verhalen verder?

Er is gelukkig een antwoord op deze vragen, want afgelopen jaren zijn er verschillende boeken verschenen over de bevrijding van West-Brabant, zijn er genoeg beeldmateriaal en oude kranten in het archief opgeslagen, is er een aantal particuliere verzamelaars die hun zolders en schuren hebben omgetoverd tot 'musea' en heeft de krant een poging gewaagd om ooggetuigen hun verhalen aan het papier toe te vertrouwen en te publiceren. Deze lesbrief, waarin van deze bronnen gebruik is gemaakt, doet er nog een schepje bovenop. Ondanks dat er in Roosendaal in de loop der jaren veel zaken zijn veranderd is het de stad zelf die ook wat te vertellen heeft. Voor wie het maar horen (lees: zien) wil, vertelt de stad haar

geschiedenis. De laatste 'sporen' uit onze stad die ons herinneren aan de Tweede Wereldoorlog verbinden ons direct met onze voorouders die vroeger in onze stad leefden. Na zo'n ontdekking leer je de stad beter kennen en waarderen.

Met deze lesbrief hoop ik u en 'onze' leerlingen op weg te helpen die fascinerende geschiedenis van Roosendaal te (her)ontdekken en later door te vertellen zodat de herinnering aan de bevrijding en de dank aan de bevrijders blijft bestaan.

2. Verantwoording en doelstelling

In het voorwoord is al veel opgemerkt over waarom de lesbrief is geschreven. De verantwoording heeft u dus eigenlijk al gelezen. We hebben het echter nog niet over de kerndoelen gehad en dat is iets wat tegenwoordig in een onderwijskundige publicatie thuis hoort.

De lesbrief sluit aan bij de kerndoelen uit Domein A: Geschiedkundige vaardigheden
Bron: <http://www.minocw.nl/basisvorming/kerndoelen/>

3. Hoeveel tijd neemt de lesbrief in beslag?

Ik hoop dat het voorwoord u doet besluiten om met de lesbrief aan de slag te gaan en binnen uw jaarplanning tijd en ruimte vrij te maken voor een stukje omgevingsgeschiedenis. Mijn ervaring is dat de leerlingen zo enthousiast raakten dat we de lesbrief permanent in het programma voor VMBO 2 hebben opgenomen. Daarnaast heeft de lesbrief er ook nog eens toe geleid dat de doelstellingen (zie 2) bereikt werden en dat meer leerlingen het vak geschiedenis hebben gekozen. Omdat Roosendaal 30 oktober 2004, 60 jaar bevrijd is, is het wellicht aan te raden om de lesbrief voor of na de viering in de klas te behandelen, zodat de geschiedenisles aansluit bij de actualiteit. Ondanks dat de tweedeklassers op het VMBO op dit moment nog niet met het onderwerp *De Tweede Wereldoorlog* in aanraking zijn gekomen, moet niet uit het oog verloren worden dat de leerlingen wel degelijk enige kennis van het onderwerp hebben, al was het alleen maar omdat het onderwerp op de basisschool behandeld wordt. U kunt dan tijdens de introductie proberen de voorkennis van de leerlingen te activeren, waarna de lln. aan de slag gaan met de lesbrief.

Voorbeeld van een lesopzet:

Vorbereiding: De docent leest de lesbrief door en houdt rekening met het feit dat:

1. Voor stap 2: *De documentaire* ;
 - een dvd-speler nodig is,
 - en hij of zij eerst de documentaire bekijkt en fragmenten selecteert.
2. Stap 3: *Het Interview* goed voorbereid moet worden. Voorbereidingen kunnen daarvoor al tijdens les 2 beginnen. Leerlingen gaan op zoek in de eigen omgeving naar een ooggetuige die de bevrijding (niet per se van Roosendaal) heeft meegemaakt. Stap 3 is dus een huiswerk opdracht.
3. Stap 4a: *De speurtocht*, die in de stad (buitenschool) plaatsvindt, 2 aaneengesloten lesuren beschikbaar moeten zijn.

Les 1 (50 min.)

- Introductie onderwerp en lesbrief
- Gezamenlijk doornemen van de inleiding en het stukje *Het stappenplan*
- Leerlingen beginnen aan Stap 1 (minimaal 25 min.)
- Eventueel huiswerk Stap 1

Les 2 (50 min.)

- Bespreking van Stap 1: lln. geven een samenvatting van de gebeurtenissen (ca. 20 min.)
- Stap 2: lln. bekijken de door de docent geselecteerde fragmenten van de dvd en maken de bijbehorende opdrachten. (ca. 30 min.)
- Huiswerk Stap 3! Leerlingen krijgen deze stap op als huiswerk (houden van een interview) Er wordt een datum geprikt waarop het interview ingeleverd moet worden (één week). De 5 vragen die de lln. moeten verzinnen moeten ze volgende les al tonen.

Les 3 (50. min)

- Nabespreking van Stap 2: bespreken van de opdrachten
- Stap 3: Hebben lln. al een ooggetuige gevonden, afspraken gemaakt enz.? De lln. die niemand kunnen vinden doen een andere opdracht (Bijv.: de strip *De Ontdekking* lezen en opdrachten, zie internet, hierbij maken?)

- De docent bekijkt de vragen die de lln. hebben geformuleerd, bespreekt ze en geeft lln. verdere uitleg en tips m.b.t. Stap 3
- Stap 4a: de lln. worden in maximaal 6 groepjes ingedeeld. De docent maakt afspraken met de klas m.b.t. de buitenschoolse lesactiviteit.

Les 4 (100 min.)

N.B. Buitenschoolse lesactiviteit: zorg dat lln. 2 lesuren beschikbaar zijn. Begeleid de klas met 2 docenten. Wijs de lln. op de punten onder het kopje: *LET OP!*

- Uitvoering Stap 4a
- Huiswerk: Stap 4b

Les 5 en 6 (100 min.)

- Bespreken Stap 4 : nakijken opdrachten, evaluatie groepswork
- Stap 5: de lln. maken individueel een voorpagina voor de Bevrijdingskrant. De lln. verwerken zo de verworven informatie en presenteren op deze manier hun onderzoeksgegevens.
- Het geschiedenislokaal kan met deze producten verfraaid worden.

Leestips:

Zie bronvermelding in de lesbrief.

4. Tot slot

Tenslotte hoop ik dat u en uw leerlingen net zulke plezierige leermomenten mogen meemaken als wij en wensen wij u veel succes toe met de lesbrief. Wellicht komen we elkaar nog tegen in de stad tijdens de speurtocht! Mocht u op- of aanmerkingen hebben over de lesbrief of deze handleiding dan kunt u altijd contact opnemen met het Gemeentearchief Roosendaal. Ik ben zeer benieuwd naar uw ervaringen.

Samenstelling: Dave Kuijpers

Datum: 7 oktober 2004